

RAMOWY PROGRAM SZKOLENIA

Dokument przed redakcją i korektą językową

Tytuł programu

Ramowy program szkolenia w zakresie wspomagania szkół w nauczaniu poprzez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące uczniów

Kompetencja kluczowa i etap edukacyjny

Umiejętność uczenia się – II etap edukacyjny

Opis kompetencji

W zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rada Europy kompetencje kluczowe zdefiniowane zostały jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji, rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.

Program "Nauczanie poprzez eksperymentowanie i doświadczanie oraz inne metody aktywizujące uczniów" koncentruje się na aktywizujących sposobach i metodach nauczania i uczenia się, w efekcie których uczniowie będą mieli możliwość rozwijania kompetencji kluczowych, a przede wszystkim umiejętności uczenia się istotnej w przygotowaniu ich do wyzwań XXI wieku.

Definicja kompetencji:

Umiejętność uczenia się jest rozumiana jako „zdolność konsekwentnego i wytrwałego uczenia się, organizowania własnego rozwoju, zarówno indywidualnie, jak i w grupach. Kompetencja ta obejmuje świadomość własnego procesu uczenia się i potrzeb w tym zakresie, identyfikowanie dostępnych możliwości oraz zdolność pokonywania przeszkód w celu osiągnięcia powodzenia w uczeniu się. Umiejętność uczenia się oznacza nabywanie, przetwarzanie i przyswajanie nowej wiedzy i umiejętności, a także poszukiwanie i korzystanie ze wskazówek. Pozwala ona osobom korzystać z wcześniejszych doświadczeń w celu stosowania wiedzy i umiejętności w różnorodnych sytuacjach”.

Wiedza, umiejętności i postawy powiązane z umiejętnością uczenia się:

Wiedza:

„Umiejętność uczenia się wymaga znajomości i rozumienia własnych preferowanych strategii uczenia się, silnych i słabych stron własnych umiejętności i kwalifikacji, a także zdolności poszukiwania możliwości kształcenia i szkolenia się oraz dostępnej pomocy lub wsparcia”.

Umiejętności:

„Umiejętność uczenia się wymaga po pierwsze nabycia podstawowych umiejętności czytania, pisania, liczenia i umiejętności w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych koniecznych do dalszego uczenia się. Na podstawie tych umiejętności, osoba powinna być w stanie docierać do nowej wiedzy i umiejętności oraz zdobywać, przetwarzać i przyswajać je. Wymaga to efektywnego zarządzania własnymi wzorcami uczenia się, kształtowania kariery i pracy, a szczególnie wytrwałości w uczeniu się, koncentracji oraz krytycznej refleksji na temat celów uczenia się. Osoby powinny być w stanie poświęcać czas na samodzielną

naukę charakteryzującą się samodyscypliną, ale również na wspólną pracę w ramach procesu uczenia się, czerpać korzyści z różnorodności grupy oraz dzielić się nabytą wiedzą i umiejętnościami. Powinny one być w stanie organizować własny proces uczenia się, ocenić swoją pracę oraz w razie potrzeby szukać rady, informacji i wsparcia”.

Postawy:

„Pozytywna postawa obejmuje motywację i wiarę we własne możliwości w uczeniu się i osiąganiu sukcesów w tym procesie przez całe życie. Nastawienie na rozwiązywanie problemów sprzyja zarówno procesowi uczenia się, jak i zdolności do pokonywania przeszkód i zmieniania się. Chęć wykorzystywania doświadczeń z życia i uczenia się, a także ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się i wykorzystywania tego procesu w różnorodnych sytuacjach życiowych to niezbędne elementy pozytywnej postawy”.

Kształtowanie umiejętności uczenia się umożliwiają takie metody pracy nauczycieli które odwołują się do aktywności uczniowskiej, stwarzania sytuacji do samodzielnego dochodzenia do wiedzy i czerpania z tego zadowolenia oraz zwiększania motywacji do dalszego działania. Zaproponowane w programie sposoby i metody nauczania/uczenia się, takie jak eksperyment i doświadczenie, projekt edukacyjny, uczenie się przez działanie czy ocenianie kształtujące, stwarzają jak największą przestrzeń do samodzielnej pracy uczniów, zarówno indywidualnej jak i zespołowej. Treści programu podkreślają znaczenie współpracy uczniów, interdyscyplinarności zdobywanej wiedzy oraz samodzielności i podmiotowości ucznia w procesie uczenia się.

Opracowano na podstawie: Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01).

Specyfika kształtowania kompetencji na II etapie edukacyjnym

Rozwój dziecka w wieku śródkowszkolnym

Najważniejszym obszarem zmian na II etapie edukacyjnym staje się budowanie poczucia kompetencji. Jest to nowa jakość w rozwoju i pozostaje z człowiekiem do końca życia. Poczucie kompetencji prowadzi do chętniej współpracy z innymi oraz podejmowania wymagających zadań.

Uczniowie na tym etapie są:

- otwarci na nowe zadania,
- lubią tworzyć, eksperymentować,
- cieszą ich wyniki własnej pracy,
- w razie krytyki potrafią przyjąć informację o własnym błędnym działaniu, a słowa te nie dezorganizują ich działań,
- potrafią korygować swoje błędy.

W klasach IV–VI nauczyciel może powierzyć dziecku dużo trudniejsze i bardziej złożone zadania niż na poprzednich etapach, a jego kompetencje pozwalają na prawidłowe ich wykonanie.

Od klasy IV do VI szkoły podstawowej dziecko:

- staje się coraz bardziej samodzielne w stosunku do funkcjonowania w grupie rówieśniczej,
- lepiej radzi sobie w trudnych sytuacjach,

- jest w stanie stosować reguły obowiązujące w relacjach społecznych
- posiada zwiększoną umiejętność samokontroli emocjonalnej,
- jest elastyczne w myśleniu,
- uniezależnia się stopniowo od rzeczywistych manipulacji przedmiotami,
- potrafi określić relację między obiektami,
- rozwija się jego umiejętność porządkowania obiektów ze względu na określone kryteria,
- ma coraz większą zdolność tworzenia kategorii opisujących jego doświadczenie,
- ma trudność tworzenia zbiorów na podstawie kategorii innych niż fizyczne właściwości,
- chętnie podejmuje trud związany z uczeniem się, wymaga tylko wsparcia nauczyciela w tym procesie i wyposażenia w podstawową wiedzę na temat planowania i organizacji samodzielnego dochodzenia do wiedzy.

Umiejętność uczenia się oraz nauczania w zapisach podstawy programowej dla drugiego etapu edukacyjnego

Wiadomości i umiejętności, które uczeń zdobywa w szkole podstawowej opisane są w podstawie programowej zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji.

W podstawie programowej dla szkoły podstawowej znajdują się umiejętności zdobywane przez ucznia, wśród których ważne dla kształtowania umiejętności uczenia się to:

- umiejętność uczenia się, jako sposób zaspokajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji
- czytanie, rozumiane jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa
- umiejętność formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa
- umiejętność pracy zespołowej

Na II etapie edukacyjnym często występują znaczne indywidualne różnice między dziećmi i do tych rozpoznanych możliwości i potrzeb dostosowane są oczekiwania w zakresie kształcenia kompetencji uczenia się.

Wsparcie uczniów w nabywaniu tej kompetencji, polega na umożliwianiu im samodzielnego docierania do wiedzy, udzielania informacji zwrotnej wskazującej na ich mocne strony oraz zawierającej propozycję sposobów organizacji przez nich własnego procesu uczenia się i kierunków osobistego rozwoju. Wsparciem jest również organizowanie sytuacji, w których każdy uczeń znajdzie miejsce na własną aktywność zgodnie z rozpoznanymi przez nauczyciela potrzebami i możliwościami.

Zasady kształtowania i rozwijania umiejętności uczenia się poprzez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące na drugim etapie edukacyjnym

Zasady kształtowania i rozwijania umiejętności uczenia się precyzują warunki i sposoby realizacji podstawy programowej

Zwracają one uwagę na:

- potrzebę wykorzystywania różnorodnych metod i form pracy z uczniem ze szczególnym uwzględnieniem pracy w terenie, wykorzystywania tekstów źródłowych, pogłębłości, aktywności uczniowskiej, wykorzystania metody projektu oraz częstej pracy w grupie
- odwoływanie się do doświadczeń uczniów oraz wiedzy i umiejętności z poprzedniego etapu edukacyjnego
- korzystanie z zasobów biblioteki szkolnej oraz kształcenie umiejętności właściwego wykorzystywania zasobów internetowych
- stwarzanie okazji do rozwijania własnych zainteresowań uczniów
- promowanie samodzielnego docierania do wiedzy i jej wykorzystywania w życiu codziennym

Opracowano na podstawie:

- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 23 kwietnia 2008 w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek
- Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Poz. 977)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół
- „Niezbędnik dobrego nauczyciela” Red. A. I. Brzezińska. Warszawa. Wydawnictwo Instytutu Badań Edukacyjnych 2014

Profil kompetencyjny ucznia:

Profil ujmuje umiejętności składające się na kompetencję uczenia się oraz wynikające z zapisów podstawy programowej dla II etapu edukacyjnego. Określając profil uwzględniono zarówno cele kształcenia jak również najważniejsze umiejętności opisane w części wstępnej podstawy programowej dla szkoły podstawowej.

Wiedza:

- wie, że ma potrzeby i ograniczenia w procesie uczenia się
- zna swoje mocne strony i zainteresowania
- zna sposoby dokonywania oceny własnej pracy
- zna różne techniki i metody pracy
- wie, jak korzystać z instrukcji
- wie, w jaki sposób dokumentować prowadzoną obserwację lub doświadczenie
- zna różne źródła informacji
- wie, w jaki sposób dobierać pomoce sprzyjające uczeniu się
- wie, że warto współpracować.

Umiejętności:

- uczy się pod kierunkiem nauczyciela
- podejmuje próby określania celów swojego działania i rozwija swoje zainteresowania
- dokonuje oceny własnej pracy

- wykorzystuje informację zwrotną i wskazówki w uczeniu się oraz znane metody i techniki uczenia się
- uczestniczy we wszystkich etapach procesu badawczego
- określa związki przyczynowo - skutkowe wynikające z przeprowadzonych badań
- podejmuje próby formułowania wniosków
- dzieli się swoją wiedzą i korzysta z wiedzy rówieśników.

Postawy:

- chętnie nabywa nową wiedzę oraz umiejętności
- rozwija swoje zainteresowania
- podejmuje próby pokonywania trudności występujących podczas uczenia się
- docenia znaczenie różnych źródeł informacji
- podejmuje działania zmierzające do rozwiązywania problemów w procesie uczenia się
- chętnie podejmuje działania realizowane we współpracy z rówieśnikami.

Profil kompetencyjny nauczyciela:

Wiedza:

- zna:

- najnowsze teorie i badania dotyczące uczenia się
- sposoby rozpoznawania preferencji uczniów w zakresie uczenia się

- sposoby planowania pracy z uczniem, wykorzystujące wiedzę o indywidualnych preferencjach uczniów w zakresie uczenia się
- metody i techniki pracy wykorzystujące doświadczenie i obserwację, formułowanie pytań problemowych, zabawę i gry dydaktyczne oraz pracę w grupie w celu kształtowania umiejętności uczenia się
- zasady pracy metodą projektów w grupie uczniów o zróżnicowanych możliwościach
- sposoby formułowania celów zajęć sprzyjające rozwijaniu kompetencji uczenia się
- strategie i elementy ocenia kształtującego ze szczególnym podkreśleniem znaczenia informacji zwrotnej
- metody i sposoby pracy doskonalące współdziałanie uczniów
- metody i sposoby sprzyjające uczeniu się poprzez zabawę i aktywność ruchową
- zasady budowania dobrych relacji z uczniami
- zasady tworzenia przestrzeni sprzyjającej uczeniu się

- rozumie:

- potrzebę integrowania wiedzy
- potrzebę budowania dobrych relacji z uczniami i tworzenia przestrzeni sprzyjającej uczeniu się
- potrzebę indywidualizacji pracy w celu uwzględnienia różnorodnych możliwości i potrzeb uczniów
- znaczenie informacji zwrotnej w kształtowaniu kompetencji uczenia się u uczniów
- znaczenie pracy metodami aktywizującymi oraz doświadczenia dla kształtowania kompetencji uczenia się
- zależność między stosowanymi metodami, technikami pracy a skutecznością uczenia się uczniów
- znaczenie współpracy nauczycieli uczących w danym zespole uczniów dla kształtowania kompetencji uczenia się.

Umiejętności:

- stosuje wiedzę o najnowszych badaniach na temat uczenia się do planowania pracy z uczniem
- rozpoznaje style uczenia się uczniów
- projektuje zajęcia uwzględniając indywidualne predyspozycje uczniów oraz ich potrzeby
- stosuje strategie oceniania kształtującego w codziennej pracy z uczniem
- przekazuje informację zwrotną w sposób dostępny dla ucznia
- wykorzystuje doświadczenie, obserwację, uczenie przez działanie w procesie uczenia się
- kieruje pracą uczniów realizujących projekt, dostosowując wsparcie do ich potrzeb i możliwości
- wykorzystuje aktywność podczas uczenia się poprzez gry i zabawy dydaktyczne
- kształtuje u uczniów postawy sprzyjające współdziałaniu
- buduje atmosferę sprzyjającą uczeniu się
- organizuje przestrzeń sprzyjającą uczeniu się

Postawy:

- podejmuje autorefleksję na temat swojej pracy
- jest otwarty na nowe idee, koncepcje, uczenie się od innych
- jest gotów wspierać aktywność i samodzielność uczniów w procesie uczenia się
- jest gotów indywidualizować swoje działania i wsparcie udzielane uczniom
- jest gotów do współdziałania z innymi nauczycielami

- jest gotów do eksperymentowania, działania nieszablonowego
- wykazuje elastyczność w procesie dydaktycznym

Adresaci szkoleń

Pracownicy PDN, PPP, BP, trenerzy oświaty

Cel ogólny

Przygotowanie pracowników PDN, PPP, BP oraz trenerów do procesowego wspomaganie szkół w obszarach związanych z kształceniem kompetencji kluczowych uczniów

Cele szczegółowe szkolenia

Uczestnik:

- charakteryzuje kompetencje kluczowe, rozumie ich role i znaczenie w procesie uczenia się przez całe życie oraz przygotowania uczniów do życia społecznego i funkcjonowania na rynku pracy,
- rozumie potrzebę rozwoju umiejętności uczenia się i znaczenie nauczania poprzez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące uczniów dla rozwoju tej umiejętności na II etapie edukacyjnym,
- zna metody i techniki uczenia się/nauczania, służące rozwijaniu umiejętności uczenia się i warunki sprzyjające jej kształtowaniu na II etapie edukacyjnym,
- zna założenia kompleksowego wspomaganie szkół i zadania instytucji systemu wspomaganie,

- prowadzi wspomaganie szkoły/przedszkola w zakresie kształtowania u uczniów kompetencji kluczowych, wykorzystując wiedzę na temat metod i technik uczenia się/nauczania,
- organizuje pracę zespołową nauczycieli w celu kształtowania umiejętności uczenia się, poprzez wykorzystywanie eksperymentów, doświadczeń i innych metod aktywizujących uczniów,
- określa swój potencjał zawodowy oraz planuje dalszy rozwój w roli osoby prowadzącej wspomaganie szkół/przedszkoli.

Tematy modułów:

- I. Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia
- II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji
- III. Proces uczenia się i jego uwarunkowania.
- IV. Kształtowanie umiejętności uczenia się na drugim etapie edukacyjnym
- V. Uczenie się przez działanie
- VI. Uczenie problemowe, eksperyment i doświadczenie.
- VII. Projekt edukacyjny, jako metoda integrująca wiedzę i ucząca współpracy
- VIII. Uczenie poprzez zabawę i aktywność ruchową
- IX. Ocenianie kształtujące jako strategia wspierająca rozwój ucznia i jego autonomię w procesie uczenia się
- X. Wspomaganie pracy szkoły w rozwoju umiejętności uczenia się kształtowanych poprzez eksperymentowanie, doświadczenie i inne metody aktywizujące na II etapie edukacyjnym
- XI. Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomagania szkół

Forma realizacji

Szkolenie blended learning

Czas trwania zajęć

Część stacjonarna – ok.70 godzin dydaktycznych, część e-learningowa – ok. 20 godzin

Liczebność grupy szkoleniowej

Okolo 20 osób

Treści szkolenia:

Moduł I - Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- zna założenia kompleksowego wspomagania szkół i zadania instytucji systemu oświaty odpowiedzialnych za wspieranie szkół;
- wskazuje główne zadania osób zaangażowanych w proces wspomagania szkoły: specjaliści do spraw wspomagania, ekspertów, dyrektora szkoły, nauczycieli;
- wie, na czym polega zadanie uczestników szkolenia związane z organizacją i prowadzeniem wspomagania trzech szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Szczegółowe treści:

- założenia kompleksowego wspomaganie szkół/przedszkoli;
- etapy procesu wspomaganie szkół/przedszkoli: diagnoza pracy szkoły, planowanie i realizacja działań służących poprawie jakości pracy szkoły, ocena procesu i efektów wspomaganie;
- zasady działania sieci współpracy i samokształcenia;
- zadania placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych w zakresie wspomaganie szkół/przedszkoli;
- wymagania państwa wobec szkół i placówek oświatowych jako kierunek doskonalenia pracy szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów;
- znaczenie ewaluacji pracy szkoły (zewnętrznej i wewnętrznej) w diagnozie pracy szkoły;
- zadania osób zaangażowanych w proces wspomaganie: specjaliści ds. wspomaganie; dyrektora szkoły, nauczycieli;
- zadanie uczestników szkolenia, polegające na wspomaganie trzech szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 369)

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. nr 200 poz. 1537 z póź. zm.) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
- (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2014 r.poz. 191), ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2010 r. nr 80, poz. 526, z późn. zm.) oraz przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. 2015 poz. 1270)
- Hajdukiewicz M. (red): Jak wspomagać pracę szkoły? – poradnik dla pracowników systemu wspomagania: Warszawa 2015 Ośrodek Rozwoju Edukacji
- Hajdukiewicz M, Wysocka J. (red.): Nauczyciel w szkole uczącej się. Informacje o nowym systemie wspomagania Warszawa 2015 Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Zalecane formy i metody pracy

metody podawcze – prezentacja, wykład, film

metody warsztatowe - World Café, Jigsaw, analiza studium przypadku

Moduł II - Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- rozumie pojęcie kompetencji;

- potrafi zdefiniować kompetencje kluczowe zgodnie z „Zaleceniami Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie”;
- rozumie znaczenie kompetencji kluczowych dla przygotowania dzieci i młodzieży do dorosłego życia i funkcjonowania na rynku pracy;
- potrafi analizować zapisy prawa oświatowego, które regulują kwestie związane z rozwijaniem kompetencji kluczowych uczniów;
- rozumie znaczenie ponadprzedmiotowego i interdyscyplinarnego charakteru kompetencji kluczowych;
- potrafi opisać rolę szkoły w kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

Szczegółowe treści:

- kompetencja rozumiana jako wiedza, umiejętności i postawy;
- kompetencje kluczowe w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego – definicje;
- społeczne i cywilizacyjne przyczyny ustanowienia kompetencji kluczowych istotnych w procesie uczenia się przez całe życie;
- kompetencje kluczowe a rozwój dziecka;
- wpływ kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na ich sprawne funkcjonowanie w dorosłym życiu i na rynku pracy;
- kompetencje kluczowe w zapisach podstawy programowej oraz wymaganiach państwa wobec szkół i placówek;
- ponadprzedmiotowy charakter umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego;
- rola różnych podmiotów środowiska szkolnego w kształtowaniu kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży;
- zadania osoby wspomagającej szkołę w procesie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne:

- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 czerwca 2016 r. zmieniające rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. 2015 poz. 1214).

Zalecane formy i metody pracy

Metody podawcze – wykład, prezentacja,

Metody warsztatowe – analiza dokumentów, dyskusja, quiz, JIGSAW

Moduł III - Proces uczenia się i jego uwarunkowania

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wie jak przebiega proces uczenia się,
- określa czynniki wpływające na efektywność procesu uczenia, wynikające z najnowszej wiedzy i badań,
- rozumie potrzebę budowania autonomii i samodzielności ucznia w procesie uczenia się
- rozumie znaczenie relacji między uczniem a nauczycielem w procesie uczenia się,
- zna metody i sposoby pracy nauczyciela wpływające na efektywność procesu uczenia się,
- wie jak organizować pracę szkoły, aby sprzyjała ona procesom uczenia się,
- dostrzega znaczenie wiedzy na temat uczenia się w procesowym wspomaganie szkół.

Szczegółowe treści:

- przebieg procesu uczenia się:
- - etapy procesu uczenia się – od nieświadomej niekompetencji do nieświadomej kompetencji,
- - poziomy taksonomiczne wg B. Blooma jako konieczna droga w procesie uczenia się.
- czynniki wpływające na proces uczenia się:
- - podmiotowość i autonomia ucznia w procesie uczenia się – metody pracy nauczyciela budujące autonomię ucznia (np. pedagogika wyboru, czasu, kooperacji, materiałów, budowanie poczucia sukcesu i wpływu)
- - znajomość własnego stylu uczenia się - metody i techniki metapoznania, (np. pytania metapoznawcze, zdania niedokończone , metoda: Wiem - Chciałbym się dowiedzieć - Nauczyłem się, mapa myśli, metoda pracy wzorcowej).
- - integrowanie wiedzy (nowej z dotychczas posiadaną, wiedzy z różnych dziedzin), hierarchiczne porządkowanie wiedzy – sposoby i metody integrowania wiedzy (projekt lub integracja treści, metod, form aktywności i sfer osobowości)
- - praktyczne wykorzystywanie zdobywanej wiedzy i umiejętności w szkole i codziennym życiu,

- - wpływ motywacji i emocji na przebieg procesu uczenia się,
- - możliwości i ograniczenia ludzkich zdolności do przyswajania informacji.
- środowiska edukacyjne sprzyjające uczeniu się:
 - - relacje nauczyciel uczeń,
 - - praca zespołowa,
 - - indywidualizacja nauczania,
 - - organizacja przestrzeni szkolnej.
- wiedza o przebiegu procesu uczeniu się jako podstawa do budowania skutecznej diagnozy pracy szkoły

Zasoby edukacyjne:

- Dumont H., Istanc D. Benavides F.: Istota uczenia się Warszawa: Wolters Kluwers, 2013
- Marzano R. J.: Sztuka i teoria skutecznego nauczania. Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2012
- Okoń W.: Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Warszawa 1998
- Hattie J. : Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015
- Ligęza A., Franczak J.: Jak analizuje się wyniki egzaminów zewnętrznych w polskich szkołach? Raport z wyników ewaluacji zewnętrznej [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227
- Borek A., Domaradzka B. „Dobrze zorganizowana aktywność i bierność” [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie
- Swat-Pawlicka M., Pawlicki O. Analiza niektórych danych w związku z wymaganiem Uczniowie są aktywni [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227

- Tędziągolska M. W Jaki sposób szkoła mówi, że warto się uczyć? [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227
- Poziomek U., Marszał D., Skrobek A. M., Woźniak M.: Przyrodnicza edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna. Poradnik. [online] Warszawa. Instytut Badań Edukacyjnych [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: <http://ebis.ibe.edu.pl/docs/ebis-poradnik-2016.pdf>
- Grajkowski W., Ostrowska B., Poziomek U. Podstawy programowe w zakresie przedmiotów przyrodniczych w wybranych krajach [online]. Warszawa. Instytut Badań Edukacyjnych [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: <https://wyszukiwarka.efs.men.gov.pl/product/podstawy-programowe-w-zakresie-przedmiotow-przyrodniczych-w-wybranych-krajach/attachment/2309>

Zalecane formy i metody pracy:

Metody podawcze – prezentacja, wykład.

Metody warsztatowe – praca nad zagadnieniem etapów procesu uczenia się, 5Q, dywanik pomysłów, Jigsaw

Moduł IV - Kształtowanie umiejętności uczenia się na drugim etapie edukacyjnym

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- definiuje umiejętność uczenia się zgodnie z „Zaleceniami Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie”

- określa wiedzę, umiejętności i postawy ucznia II etapu edukacyjnego związane z umiejętnością uczenia się oraz niezbędne do jej kształtowania kompetencje nauczyciela
- zna specyfikę rozwojową uczniów na II etapie edukacyjnym w kontekście rozwijania umiejętności uczenia się
- wskazuje metody nauczania sprzyjające rozwijaniu umiejętności uczenia się na II etapie edukacyjnym
- planuje diagnozę potrzeb szkoły w zakresie kształtowania umiejętności uczenia się

Szczegółowe treści:

- umiejętność uczenia się wg. „Zaleceń Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie” - wiedza, umiejętności i postawy
- charakterystyka rozwojowa dziecka na II etapie edukacyjnym w kontekście kształtowania umiejętności uczenia się
- umiejętność uczenia się w zapisach podstawy programowej kształcenia ogólnego dla II etapu edukacyjnego – profil kompetencyjny ucznia i nauczyciela
- metody nauczania sprzyjające kształtowaniu umiejętności uczenia się – nauczanie poprzez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące uczniów – wprowadzenie do tematu
- wskaźniki informujące o potrzebie rozwoju szkoły w zakresie kształtowania przez nauczycieli umiejętności uczenia się.

Zasoby edukacyjne:

- Anderson J., Uczenie się i pamięć. Integracja zagadnień, WSiP, Warszawa 1998
- Antoszkiewicz J. Metody heurystyczne. Twórcze rozwiązywanie problemów, Warszawa 1990
- Arends R.I., Uczymy się nauczać, WSiP, Warszawa 1994

- Brophy J., Motywowanie uczniów do nauki, PWN, Warszawa 2004
- Buzan T., Rusz głową, Wydawnictwo Ravi, Łódź 2002
- Clauss G., Psychologia różnic indywidualnych w uczeniu się, WSiP, Warszawa 1987
- Cohen L., Manion L., Morrison K., Wprowadzenie do nauczania, Zysk i S-ka, Poznań 1999
- Dryden G., Vos J., Rewolucja w uczeniu, Zysk i S-ka, Poznań 2003
- Fisher R., Uczymy jak się uczyć, WSiP, Warszawa 1999
- Franke R., Psychologia motywacji, GWP, Gdańsk 2006
- Freinet C. Niezmienne prawdy pedagogiczne, PS APF, Otwock 1993
- Harmin M., Duch klasy. Jak motywować uczniów do nauki, CEO, Warszawa 2005
- Gardner H., Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce, Laurum, Warszawa 2012
- Joyce B., Calhoun E., Hopkins D., Przykłady modeli uczenia się i nauczania, WSiP, Warszawa 1999
- Kubiczek B., Metody aktywizujące. Jak nauczyć uczniów uczenia się?, Wydawnictwo Nowik, Opole 2006
- Reykowski J., Emocje i motywacja, w: Psychologia, red. T. Tomaszewski, PWN, Warszawa 1985
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2012, poz. 977)

Zalecane formy i metody pracy:

Metody podawcze: miniwykład i prezentacja

Metody warsztatowe: , mapa myśli, metoda „Złotego kręgu”, balon

Moduł V - Uczenie się przez działanie

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- rozumie znaczenie działania/aktywności w rozwijaniu umiejętności uczenia się i ciekawości poznawczej uczniów na II etapie edukacyjnym
- zna sposoby aktywnego zdobywania wiedzy przez ucznia
- zna założenia i sposoby wykorzystywania uczenia się przez działanie w pracy z uczniami na II etapie edukacyjnym
- zna przykładowe metody aktywnego uczenia się możliwe do wykorzystania na II etapie edukacyjnym
- określa wskaźniki świadczące o potrzebie rozwoju szkoły w zakresie stosowania uczenia przez działanie
- potrafi zaplanować pogłębioną diagnozę w obszarze uczenia się przez działanie na II etapie edukacyjnym

Szczegółowe treści:

- założenia i znaczenie uczenia się przez działanie na II etapie edukacyjnych
- analiza podstawy programowej pod kątem treści związanych z przejmowaniem przez ucznia odpowiedzialności za własną naukę
- wykorzystanie potrzeby aktywności uczniów w procesie uczenia się na II etapie edukacyjnym
- rola emocji w uczeniu się przez działanie i ich wpływ na trwałość zdobywanych umiejętności i wiedzy
- wpływ aktywności uczniów na zaangażowanie podczas uczenia się

- sposoby wykorzystania uczenia się przez działanie na II etapie edukacyjnym (np. obserwacja, drama, symulacje, zajęcia praktyczne, zajęcia w terenie, wycieczki dydaktyczne, modelowanie, instalacje edukacyjne, ekspresja plastyczna, tworzenie krótkich filmów tematycznych, wykorzystanie interaktywnych zasobów internetowych)
- edukacja wyprzedzająca jako innowacyjny sposób organizacji uczenia się na II etapie edukacyjnym (np. wg. zmodyfikowanego modelu S. Dylaka)
- metody aktywnego zdobywania wiedzy na II etapie edukacyjnym (np. metoda inscenizacji, sytuacyjna, przypadków, burza mózgów, metaplan, mapa pojęciowa, metoda tekstu przewodniego, drama, metody TOC)
- wskaźniki świadczące o potrzebie rozwoju szkoły w zakresie uczenia się uczniów przez działanie na II etapie edukacyjnym
- diagnoza pogłębiona w obszarze nauczania przez działanie doświadczenie

Zasoby edukacyjne:

- Borkowska B., Panfil V.: Metody aktywizujące w edukacji biologicznej, chemicznej i ekologicznej: Propozycje scenariuszy zajęć. Bydgoszcz: Wyd. TEKST sp. z o. o., 2001
- Czepiżak A., Wądołowski M.: Metody aktywizujące w nauczaniu [online]. Trzebiechowo: Zespół Edukacyjny. [dostęp: 14.06.2016] http://www.zet.edu.pl/sites/default/files/metody_aktywizujace.pdf
- Gajdzica Z.: Aktywny w szkole-aktywny w życiu [online]. Katowice: Uniwersytet Śląski. [dostęp: 14.06.2016]. Dostępny w Internecie: http://aktywny-w-szkole.us.edu.pl/biuletyn/dane/pobieralnia/pozostale/narz_ped__bud_akt.pdf
- Okoń W.: Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Warszawa: Wyd. Akadem. „Żak”, 2003
- Pankowska K.: Pedagogika dramy: teoria i praktyka. Warszawa: Wyd. Akadem. „Żak”, 2000
- Pawłowski T.: Happening, Warszawa 1988

- Taraszkiewicz M.: Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu. Warszawa: CODN, 1999
- Way B.: Drama w wychowaniu dzieci i młodzieży, [tł. z ang.] K. Pankowska, E. Nerwińska: Warszawa: Wyd. 2 zm. i uzup., WSiP, 1995
- <http://scholaris.pl>

Zalecane formy i metody pracy:

Metody podające: miniwykład

Metody warsztatowe: kula śniegowa, zastosowanie cyklu Kolba w praktyce, stoliki eksperckie, gadająca ściana, symulacja

Moduł VI - Uczenie problemowe, eksperyment i doświadczenie

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- określa w jaki sposób uczenie problemowe i metody empiryczne umożliwiają kształtowanie umiejętności uczenia się
- zna ogólne założenia nauczania problemowego, eksperymentu i doświadczenia
- potrafi wskazać przykładowe metody nauczania problemowego oraz możliwości wykorzystania eksperymentu i doświadczenia w pracy z uczniami na II etapie edukacyjnym
- rozumie rolę nauczyciela i ucznia w pracy metodą problemową, przeprowadzeniu eksperymentu i doświadczenia na II etapie edukacyjnym
- określa wskaźniki świadczące o potrzebie rozwoju szkoły w zakresie uczenia problemowego, wykorzystywania doświadczeń i eksperymentów

- identyfikuje istotne kierunki procesowego wspomaganie szkoły chcącej doskonalić stosowanie metody problemowej i metod empirycznych przez nauczycieli II etapu edukacyjnego
- potrafi zaplanować pogłębioną diagnozę pracy szkoły w omawianym obszarze

Szczegółowe treści:

- założenia i istota nauczania problemowego i empirycznego:
- model rozwiązywania problemu
- etapy procedury badawczej
- różnica między eksperymentem a doświadczeniem
- specyfika badania rzeczywistości na II etapie (przechodzenie od konkretów do abstrahowania, określanie związków przyczynowo – skutkowych, wykorzystanie prostych kategorii opartych na właściwościach fizycznych)
- przykładowe metody nauczania problemowego możliwe do zastosowania na II etapie edukacyjnym (PBL – Problem Basic Learning, IBSE - Inquiry-Based Science Education)
- wykorzystanie eksperymentu i doświadczenia w pracy z dziećmi na II etapie edukacyjnym (jako źródło wiedzy, weryfikacja wiedzy, ilustracja wiedzy, sposób rozwiązywania problemu)
- rola nauczyciela i ucznia podczas pracy metodą problemową i metodami empirycznymi na II etapie edukacyjnym:
- wsparcie uczniów przez nauczyciela na etapie formułowanie problemu i stawiania hipotez
- nauczyciel, jako autor instrukcji i osoba wspierająca ucznia podczas jej realizacji
- samodzielne zapisywanie wyników przez uczniów z możliwością wykorzystania programów komputerowych
- wsparcie nauczyciela na etapie formułowania wniosków przez uczniów

- wskaźniki pozwalające określić potrzebę rozwoju szkoły w obszarze nauczania /uczenia się problemowego i empirycznego na II etapie edukacyjnym
- diagnoza pogłębiona w obszarze nauczania problemowego i empirycznego

Zasoby edukacyjne:

- Ladyca H.: Ranga metod problemowych w szkole współczesnej [online], [dostęp: 14.06.2016]
- Nauczanie problemowe [online]. Laboratorium Dydaktyki Cyfrowej Dla Szkół Województwa Małopolskiego, [dostęp: 14.06.2016]
- Bąbel P., Wiśniak M.: 12 zasad skutecznej edukacji: Czyli jak uczyć, żeby nauczyć. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2015.. Borkowska B., Panfil V.: Metody aktywizujące w edukacji biologicznej, chemicznej i ekologicznej: Propozycje scenariuszy zajęć. Bydgoszcz: Wyd. TEKST sp. z o. o., 2001
- Filmy – oferty doskonalenia: Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki, Budowa koncepcji pracy szkoły [online], [dostęp: 14.06.2016]. POKL
- Doświadczenia i eksperymenty na zajęciach przedmiotów przyrodniczych [online], [dostęp: 14.06.2016]. POKL
- Holt John Caldwell: Zamiast edukacji: warunki do uczenia się przez działanie. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2007.
- Lilpol J.: Nowoczesne nauczanie przedmiotów przyrodniczych [online]. Warszawa: IBE, [dostęp: 14.06.2016]
- Metodyka badań naukowych w nowej podstawie programowej [online], [dostęp: 14.06.2016]
- Okleja B.: Myślenie naukowe w nowej podstawie programowej: Nowa podstawa programowa z komentarzami [online], [dostęp: 14.06.2016]

- Podstawa programowa z komentarzami: Edukacja przyrodnicza w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum. MEN, EFS, t.5, 2009
- Poziomek U., Chrzanowski M. M., Ostrowska E. B.: Przedmioty przyrodnicze w wybranych krajach: Raport z wizyty studyjnej w Finlandii [online]. Warszawa: IBE. [dostęp: 14.06.2016]
- Praca zbiorowa: Nowa pracownia przyrody [online]. Warszawa: Centrum Nauki Kopernik, [dostęp: 14.06.2016]
- Uczenie się poprzez eksperymentowanie <http://procedury.ceo.org.pl/>
- <http://scholaris.pl>
- <http://www.kopernik.org.pl>

Zalecane formy i metody pracy:

Metody podające: miniwykład

Metody warsztatowe: akwarium, stoliki eksperckie, symulacja, dyskusja moderowana, drzewko decyzyjne, metoda przypadków, sytuacyjna i krytycznych przypadków

Moduł VII - Projekt edukacyjny jako metoda integrująca wiedzę i ucząca współpracy

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- rozumie znaczenie pracy metodą projektów w kształtowaniu umiejętności uczenia się uczniów na II etapie edukacyjnym
- zna ogólne założenia i etapy pracy metodą projektu
- rozumie rolę i zadania nauczyciela i ucznia w metodzie projektu oraz specyfikę jej wykorzystania na II etapie edukacyjnym

- potrafi zorganizować współpracę nauczycieli w zakresie doskonalenia umiejętności pracy metodą projektów na II etapie edukacyjnym
- inicjuje wykorzystanie metody projektu oraz tutoringu uczniowskiego w rozwijaniu idei uczenia się uczniów od siebie
- organizuje przestrzeń do doskonalenia i rozwijania metody projektu na różnych przedmiotach na II etapie edukacyjnym
- określa wskaźniki świadczące o potrzebie rozwoju szkoły w zakresie stosowania metody projektu i innych metod uczenia się we współpracy
- potrafi zaplanować pogłębioną diagnozę w omawianym obszarze.

Szczegółowe treści:

- projekt jako metoda zaspakajająca potrzeby badawcze i poznawcze dzieci na II etapie edukacyjnym
- - rodzaje projektów i możliwości ich realizacji na II etapie edukacyjnym (projekty badawcze i działania lokalnego)
- - etapy projektu i ich realizacja uwzględniająca specyfikę funkcjonowania uczniów na II etapie edukacyjnym:
- wybór tematu z udziałem uczniów
- wspólne z uczniami ustalenie celów i etapów projektu oraz zaplanowanie działań
- wspieranie uczniów w realizacji działań i prezentacji efektów
- - wykorzystanie projektu na różnych poziomach pracy szkoły (projekty przedmiotowe, modułowe, międzyprzedmiotowe)
- rola i zadania nauczyciela i ucznia w metodzie projektu na II etapie edukacyjnym - włączanie uczniów w planowanie projektu i realizację zadań projektowych
- tutoring rówieśniczy – organizowanie wzajemnego uczenia się w parach i grupach pod kontrolą nauczyciela
- organizacja współpracy nauczycieli w zakresie:

- wymiany doświadczeń dotyczących stosowania metody projektu
- tworzenia dokumentacji projektowej (instrukcji do projektu)
- organizowania projektów międzyklasowych
- możliwości wykorzystania TIK w realizacji metody projektu
- włączania rodziców w realizację projektów
- włączania nauczycieli biblioteki i świetlicy do realizacji projektów
- wskaźniki pozwalające określić na ile nauczyciele wykorzystują w nauczaniu na II etapie edukacyjnym metodę projektu
- diagnoza pogłębiona w obszarze pracy szkoły dotyczącym działań projektowych uczniów

Zasoby edukacyjne:

- Sarnat – Ciastko A.: Tutoring w polskiej szkole. Warszawa: Difin, 2015
- Petty G.: Nowoczesne nauczanie. Sopot: GWP, 2015
- „Niezbędnik Dobrego Nauczyciela” Red. prof. dr hab. A. I. Brzezińska. Warszawa: IBE 2014 [online]: dostęp: 13.06.2016; EFS
- Czekierda p., Fingas B., Szala M.: Tutoring. Warszawa: Wolters Kluwer SA, 2015
- Sterna D.: Strategie dobrego nauczania [online] Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej. [dostęp:13.06.2016]
- Bobula S., Karaszewski N., Kołodziejczyk J., Salamon-Bobińska K.: Nauczanie kooperatywne (uczenie się we współpracy) [online] Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej. [dostęp:13.06.2016]
- Red. Sterna D., Modzelewska-Buławicka E.: Ocena koleżeńska i samoocena [online] Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej. [dostęp:13.06.2016]

- Jak stosować metodę projektu – poradnik dla nauczyciela i ucznia [online]. Gorlice: Gmina Gorlice, [dostęp: 14.06.2016]
- Kazimierska I., Lachowicz I., Piotrowska L.: Metodyka projektu jako podstawa realizacji RPW [online]. Warszawa: ORE, [dostęp: 14.06.2016]. POKL
- Kotarba-Kańczugowska M.: Praca metodą projektu [online]. Warszawa: ORE, [dostęp: 14.06.2016]
- Metoda projektów [online]. Warszawa: Wyd. Nowa Era, [dostęp: 14.06.2016]
- Metoda projektów „na skróty” [online], [dostęp: 14.06.2016]
- Mikina A., Zając B.: Metoda projektów poradnik dla nauczycieli i dyrektorów gimnazjów [online]. Warszawa: ORE, [dostęp: 14.06.2016]
- Mikina A., Zając B.: Jak wdrażać metodę projektów? Poradnik dla nauczycieli i uczniów gimnazjum, liceum i szkoły zawodowej. Kraków: Impuls, 2004
- Pacewicz A., Sterna D.: Jak pracować metodą projektów? [online]. Warszawa: CEO, [dostęp: 14.06.2016]
- Potocka B., Nowak L.: Projekty edukacyjne: poradnik dla nauczycieli. Kielce: Zakład Wydaw. SFS, 2002
- Samouczki TIK: praca metodą projektu [online], [dostęp: 14.06.2016]. POKL
- Uczenie metodą projektów. Red. Gołębiak B. D.. Warszawa, WSiP, 2002.
- Walat W.: Jak pracować metodą projektów? Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski [online], [dostęp: 14.06.2016]
- Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B.: Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących, Zakład Wydawniczy SFS, Kielce 2000
- Gołębiak B.D.: Uczenie metodą projektu, WSiP, Warszawa 2002
- Szamański M.: O metodzie projektów, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2000.

Zalecane formy i metody pracy:

Metody podające: miniwykład

Metody warsztatowe: World cafe, JIGSAW, dyskusja moderowana, modelowanie

Moduł VIII - Uczenie się przez zabawę i aktywność ruchową

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- rozumie potrzebę i znaczenie wykorzystywania zabawy i ruchu na różnych przedmiotach w procesie uczenia się uczniów na II etapie edukacyjnym
- zna funkcje zabaw i aktywności ruchowych możliwych do zastosowania na różnych przedmiotach
- rozumie zmieniającą się rolę i zasadność wykorzystania zabawy w poszczególnych poziomach klas II etapu edukacyjnego
- rozumie znaczenie wykorzystania gier edukacyjnych i nowoczesnych technologii w organizowaniu uczenia się poprzez zabawę
- potrafi rozpoznać potrzeby szkoły wykorzystując obserwację zajęć jako jedną z metod diagnozy, wspierania i ewaluacji oraz planować proces wspomagania w obszarze nauczania poprzez ruch i zabawę

Szczegółowe treści:

- rola zabawy i aktywności ruchowej w uczeniu się na II etapie edukacyjnym

- funkcje zabawy (kształcąca, poznawcza, wychowawcza, społeczno- emocjonalna, rozwoju sensorycznego i motorycznego, korekcyjno- kompensacyjna)
- zasadność wykorzystania zabawy na poszczególnych poziomach II etapu edukacyjnego w korelacji do podstaw programowych poszczególnych przedmiotów
- gry edukacyjne jako sposób na uruchomienie myślenia przestrzennego, strategicznego i krytycznego
- technologie informacyjne i komunikacyjne w organizowaniu uczenia się przez zabawę
- przykłady zabaw i aktywności ruchowych stosowanych na różnych przedmiotach II etapu edukacyjnego
- obserwacja zajęć jako sposób na diagnozowanie, ewaluację i wspieranie szkoły w procesie wspomaganiania

Zasoby edukacyjne:

- Jak stosować metodę projektu – poradnik dla nauczyciela i ucznia [online]. Gorlice: Gmina Gorlice, [dostęp: 14.06.2016]
- Kazimierska I., Lachowicz I., Piotrowska L.: Metodyka projektu jako podstawa realizacji RPW [online]. Warszawa: ORE, [dostęp: 14.06.2016]. POKL
- Kotarba-Kańczugowska M.: Praca metodą projektu [online]. Warszawa: ORE, [dostęp: 14.06.2016]
- Mikina A., Zajac B.: Metoda projektów poradnik dla nauczycieli i dyrektorów gimnazjów [online]. Warszawa: ORE, [dostęp: 14.06.2016]
- Pacewicz A., Sterna D.: Jak pracować metodą projektów? [online]. Warszawa: CEO, [dostęp: 14.06.2016]
- Samouczki TIK: Praca metodą projektu [online], [dostęp: 14.06.2016]. POKL
- Uczenie metodą projektów. Red. Gołębiak B. D.. Warszawa, WSiP, 2002
- Walat W.: Jak pracować metodą projektów? Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski [online], [dostęp: 14.06.2016]

- Sarnat – Ciastko A.: Tutoring w polskiej szkole. Warszawa: Difin, 2015
- Pawlak A.: Tutoring dziecięcy w procesie nauczania i uczenia się dzieci siedmioletnich i ośmioletnich. Lublin: UMCS, 2009
- Petty G.: Nowoczesne nauczanie. Sopot: GWP, 2015
- „Niezbędnik Dobrego Nauczyciela” Red. prof. dr hab. A. I. Brzezińska. Warszawa: IBE 2014 [online]: dostęp: 13.06.2016; EFS
- Czekierda p., Fingas B., Szala M.: Tutoring. Warszawa: Wolters Kluwer SA, 2015
- Sterna D.: Strategie dobrego nauczania [online] Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej. [dostęp:13.06.2016]
- Kowalczyk B.: Pozwól uczniom uczyć, czyli o metodzie uczymy innych [online] Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej. [dostęp:13.06.2016]
- Bobula S., Karaszewski N., Kołodziejczyk J., Salamon-Bobińska K.: Nauczanie kooperatywne (uczenie się we współpracy) [online] Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej. [dostęp:13.06.2016].

Zalecane formy i metody pracy:

Metody podające: miniwykład

Metody warsztatowe: World cafe, JIGSAW, dyskusja moderowana, modelowanie

Moduł IX - Ocenianie kształtujące jako strategia wspierająca rozwój ucznia i jego autonomię w procesie uczenia się

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- dostrzega związek idei oceniania kształtującego z kształtowaniem kompetencji kluczowych
- zna umocowanie prawne oceniania kształtującego na II etapie edukacyjnym
- rozpoznaje strategie i elementy oceniania kształtującego w pracy nauczyciela
- potrafi zachęcić nauczycieli do stosowania oceniania kształtującego i zorganizować ich współpracę w tym obszarze
- potrafi określić przykładowe wskaźniki świadczące o potrzebie rozwoju szkoły w zakresie wdrażania oceniania kształtującego
- potrafi zaplanować przykładowe wdrożenia oceniania kształtującego w odniesieniu do wyłonionych w diagnozie potrzeb w tym zakresie
- określa korzyści dla ucznia na II etapie edukacyjnym, wynikające ze stosowania przez nauczycieli oceniania kształtującego
- potrafi zidentyfikować indywidualne potrzeby nauczycieli w doskonaleniu umiejętności oceniania kształtującego na II etapie edukacyjnym
- potrafi wykorzystać ewaluację do modyfikacji sposobu wdrażania oceniania kształtującego

Szczegółowe treści:

- ocenianie kształtujące a kompetencja uczenia się - analiza porównawcza
- podstawy prawne stosowania oceniania kształtującego na II etapie edukacji z uwzględnieniem
 - - podstawy programowej i wymagań państwa
 - - ustawy o systemie edukacji (rozdział III a ocenianie),
 - - rozporządzenia MEN w sprawie oceniania z 10.06.2015
- filary planowania lekcji - pięć strategii oceniania kształtującego

- diagnoza pogłębiona i planowanie wspomaganie nauczycieli z uruchomieniem wszystkich aspektów wykorzystania oceniania kształtującego na II etapie edukacyjnym
- organizacja współpracy nauczycieli ukierunkowanej na :
 - - wykorzystanie doświadczeń we wdrażaniu oceniania kształtującego na wcześniejszym etapie edukacyjnym
 - - ujednolicenie sposobów wdrażania oceniania kształtującego w zespole nauczycieli uczących w jednej klasie
 - - wymianę doświadczeń i dobrych praktyk nauczycieli uczących w różnych klasach i różnych przedmiotów
- planowanie wspomaganie w oparciu o informacje uzyskane w wyniku wymiany doświadczeń nauczycieli w zakresie wdrażania oceniania kształtującego – wykorzystanie uzyskanych informacji w czasie diagnozy
- ewaluacja procesu wspomaganie – formatywna i sumatywna oraz wykorzystanie jej wyników

Zasoby edukacyjne:

- Black P. i współaut.: Jak oceniać aby uczyć? Warszawa: CEO-CIVITAS-Biblioteka Akademii SUS, 2006
- Ocenianie kształtujące. Doskonalenie kształcenia w szkole średniej. Paryż-Warszawa: OECD-CODN, 2006
- Ocenianie kształtujące po polsku: Kurs dla doradców metodycznych, scenariusze zajęć. Warszawa: CODN, 2008
- Staniek H.: Ocenianie kształtujące w nowej podstawie programowej [online], [dostęp: 14.06.2016]. Dostępny w Internecie: <http://www.pcdzn.edu.pl/publikacje/Niemiecki/OK.pdf>
- Sterna D.: Ocenianie kształtujące w praktyce. Warszawa: Civitas-CEO-Biblioteka Akademii SUS, 2006
- Sterna D.: Uczę (się) w szkole. Warszawa: CEO, 2014
- Sterna D.: Strategie uczenia [online], [dostęp: 14.06.2016]
- <http://www.ceo.org.pl/pl/ok>

Zalecane formy i metody pracy:

Metody podające: miniwykład

Metody warsztatowe: mapa mentalna, profil szkoły

Moduł X - Wspomaganie pracy szkoły w rozwoju kompetencji kształtowany poprzez nauczanie wykorzystujące eksperymentowanie, doświadczanie oraz inne metody aktywizujące na II etapie edukacyjnym

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- zna metody diagnostyczne służące procesowemu wspomaganiu szkoły
- formułuje przykładowe cele w wyłonionym przez pogłębioną diagnozę obszarze i tworzy wskaźniki osiągnięcia celów
- rozumie rolę instytucji i osoby wspomagającej w planowaniu działań rozwojowych w obszarze nauczania poprzez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące
- opracowuje propozycje form szkoleniowych, które mogą być elementem procesowego rozwoju szkoły zaplanowanego na podstawie pogłębionej diagnozy
- określa profil eksperta pod kątem zdiagnozowanych potrzeb nauczycieli
- planuje zakres wsparcia nauczycieli w realizacji działań i wdrażaniu zmiany w zdiagnozowanym obszarze rozwoju szkoły
- opracowuje projekt ewaluacji własnych działań podejmowanych w ramach procesowego wspomagania

Szczegółowe treści:

- rola i zadania osoby wspomagającej pracę szkoły w rozwoju umiejętności uczenia się
- diagnoza pracy szkoły w obszarze umiejętności uczenia się rozwijanej w wyniku nauczania poprzez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące
- planowanie działań szkoły na rzecz rozwijania umiejętności uczenia się poprzez nauczanie wykorzystujące eksperymentowanie doświadczanie i inne metody aktywizujące
- - formułowanie celów procesu wspomagania
- - metody i techniki planowania procesu wspomagania
- realizacja działań szkoły, których celem jest rozwijanie umiejętności uczenia się w wyniku nauczania poprzez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące:
 - - formy doskonalenia nauczycieli
 - - kryteria wyboru ekspertów z zakresu rozwoju kompetencji informatycznych uczniów
 - - zapoznanie eksperta z wynikiem diagnozy pogłębionej – nakierowanie na specyficzne potrzeby szkoły
 - - sposoby dzielenia się przez nauczycieli swoją wiedzą i doświadczeniem w zakresie kształtowania kompetencji uczenia się uczniów
 - - sposoby wspierania nauczycieli we wdrażaniu zmian w pracy szkoły
- podsumowanie działań realizowanych w szkołach, których celem jest rozwijanie umiejętności uczenia się uczniów w wyniku nauczania wykorzystującego eksperymentowanie, doświadczanie oraz inne metody aktywizujące monitoring i ewaluacja:
 - - narzędzia służące do oceny działań i ich efektów

- - sposoby wykorzystania uzyskanych informacji w doskonaleniu procesu wspomagania
- zmiana jako element rozwoju szkoły

Zasoby edukacyjne:

- Hajdukiewicz M. (red): Jak wspomagać pracę szkoły? – poradnik dla pracowników systemu wspomagania [online]: Warszawa: wydawnictwo: Ośrodka Rozwoju Edukacji; dostęp [12.06.2016]; POKL
- Raport. Wzmocnienie wspierania rozwoju szkół ze szczególnym uwzględnieniem roli doskonalenia nauczycieli i doradztwa metodycznego, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2010
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 369)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. nr 200 poz. 1537 z póź. zm.) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
- (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2014 r.poz. 191), ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2010 r. nr 80, poz. 526, z późn. zm.) oraz przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. 2015 poz. 1270)

- Nowe formy wspomaganie szkół. SORE. System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół, Warszawa, Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2012
- Wspomaganie pracy szkoły na podstawie doświadczeń projektu "System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół" / Marianna Hajdukiewicz// W: Edukacja jako odpowiedź : odpowiedzialni nauczyciele w zmieniającym się świecie Warszawa ; Kraków : Uniwersytet Jagielloński, 2014.- s. 415-426
- Kompleksowe wspomaganie pracy szkół i nauczycieli : nowe zadanie dla bibliotek pedagogicznych / Beata Walczak.// Poradnik Bibliotekarza. - 2014, nr 10, s.14-18
- Hajdukiewicz M.: Ewaluacja a wspomaganie pracy szkoły na podstawie doświadczeń projektu „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół” [online].[dostęp:17.06.2016]
- Barylak K., Gryga B., Książczyk E., Michońska I., Przepiórka J.: Dobre praktyki kompleksowego wspomaganie szkół [online].[dostęp:17.06.2016]
- Hajdukiewicz M. (red): Jak wspomagać pracę szkoły? – diagnoza w pracy szkoły [online]: Warszawa: wydawnictwo: Ośrodka Rozwoju Edukacji; dostęp [17.06.2016]; POKL
- Hajdukiewicz M. (red): Jak wspomagać pracę szkoły? – planowanie działań [online]: Warszawa: wydawnictwo: Ośrodka Rozwoju Edukacji; dostęp [17.06.2016]; POKL
- Hajdukiewicz M. (red): Jak wspomagać pracę szkoły? – realizacja i podsumowanie działań [online]: Warszawa: wydawnictwo: Ośrodka Rozwoju Edukacji; dostęp [17.06.2016]; POKL
- Hajdukiewicz M., Czerwonka D. (red): Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia [online]: Warszawa: wydawnictwo: Ośrodka Rozwoju Edukacji; dostęp [17.06.2016]; POKL.

Zalecane formy i metody pracy:

Metody warsztatowe: poker kryterialny, panel dyskusyjny, stoliki eksperckie

Moduł XI - Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomagania szkół

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wie, jakie kompetencje powinna mieć osoba odpowiedzialna za wspomaganie szkół
- określa swoje mocne strony, które wykorzysta wspomagając szkoły
- identyfikuje swoje deficyty, które utrudnią prowadzenie wspomaganie szkół
- wyznacza kierunek rozwoju zawodowego i przygotowuje plan działania

Treści szczegółowe:

- kompetencje potrzebne do prowadzenia procesu wspomaganie na czterech etapach:
- pomoc w diagnozowaniu potrzeb szkoły
- ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb szkoły
- zaplanowanie form wspomaganie i ich realizację
- ocenę przebiegu i efektów
- analiza własnych zasobów i ograniczeń, które mają wpływ na realizację wspomaganie:
- stosunek do wspomaganie jako zadania (relacja ja-zadanie)

- stosunek do innych osób zaangażowanych w proces wspomagania (relacja ja-inni)
- postrzeganie siebie jako osoby pomagającej (relacja ja-ja)
- zasoby zewnętrzne jako wsparcie dla osoby prowadzącej proces wspomaganie
- indywidualne cele rozwojowe oraz cele rozwojowe własnej instytucji
- plan rozwoju własnego w kontekście zadań stojących przed osobą prowadzącą wspomaganie szkół/przedszkoli.

Zasoby edukacyjne:

- Boydell T., Leary M., (2006). Identyfikacja potrzeb szkoleniowych. Kraków: Wolters Kluwer
- Profil kompetencyjny osoby odpowiedzialnej za wspomaganie szkoły (str. 13-17) w: Hajdukiewicz M. (red) Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania. Zeszyt 1. Założenia nowego systemu doskonalenia nauczycieli [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<http://www.ore.edu.pl/component/phocadownload/category/136-poradnik-metodyczny?download=3318:jak-wspomagac-prace-szkoly-poradnik-dla-pracownikow-instytucji-systemu-wspomagania-zeszyt-1-zalozenia-nowego-systemu-doskonalenia-nauczycieli>
- Materiały szkoleniowe – Letnia Akademia SORE [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<http://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/SORE%20-%20Wsparcie/las.zip>
- Materiały szkoleniowe – Zimowa Akademia SORE [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<https://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/zaspa/Zalaczniki.zip>

Zalecane formy i metody pracy:

Metody warsztatowe: praca zespołowa, praca indywidualna (refleksja, autodiagnoza, planowanie), koło diagnostyczne, plan osobistego rozwoju.